Bilag 14.1

SAMMEN OM HAVET

Danmarks Fiskeriforening og Danmarks Naturfredningsforenings fælles udspil til, hvordan Danmark kan leve op til internationale forpligtelser om en bedre beskyttelse af livet i havet og nå målsætningen om 10 procent urørt hav.

Danmarks Naturfredningsforening

DANMARKS FISKERIFORENING
Producent Organisation

Historisk udspil skal sikre bedre beskyttelse af havet

I Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Fiskeriforening har vi i månedsvis forhandlet om et fælles bud på, hvordan Danmark kan leve op til internationale forpligtelser til at sikre en bedre beskyttelse af vores havområder og samtidig opretholde en dansk fiskerisektor, der sikrer arbejdspladser i kystområderne og bidrager til en bæredygtig fødevareproduktion. Vi er stolte over nu at kunne overrække dette historiske kompromis til regeringen og Folketingets partier.

Vi er to organisationer, som overordnet har en fælles interesse i et sundt havmiljø, selvom vi i vores daglige virke varetager interesser, som ofte kan fremstå modsatrettede. Men vi har en fælles erkendelse af, at hvis vi både skal sikre et bæredygtigt fiskerierhverv i fremtiden og en rig natur i havet, kræver det fælles løsninger og en stærkere beskyttelse af havet og de fisk og arter, som lever i det.

Det er vigtigt med et sundt hav, men naturen i havet er presset. Syv ud af otte marine habitattyper er i dag i stærk ugunstig bevaringsstatus. Når havnaturen er under pres, påvirker det selvfølgelig også fiskeri erhvervets mulighed for fremadrettet at sikre et bæredygtigt fiskeri. At udpege områder til urørt hav skaber frem-gang for livet i havet og yder et væsentligt bidrag til at styrke fundamentet for et sundt hav i fremtiden.

Urørt hav er et væsentligt bidrag til at sikre et sundt havmiljø, men løser ikke udfordringen alene. Derfor opfordrer vi i fællesskab til, at der tages fat om de andre store udfordringer, som truer havmiljøet - klimaforandringer, de store udfordringer med udledningen af næringsstoffer fra by og land samt miljømæssigt uholdbare udnyttelse af havets ressourcer.

Danmark står over for at skulle implementere en række internationale direktiver med det formål at sikre en bedre naturtilstand i havet. Nu skal den første danske havplan implementeres - i første omgang ved at sikre den overordnede planlægning af alle de danske havområder. Samtidig køres en proces i regi af Havstrategidirektivet om udpegning af marine beskyttede områder i Nordsøen, Skagerrak og Østersøen.

Med nærværende udspil viser vi vejen til, hvordan Danmark kan leve op til EU's målsætning om at sikre 10 procent urørt hav, når regeringen skal gennemføre havstrategien for områderne Nordsøen, Skagerrak og Østersøen omkring Bornholm.

Vi håber, I vil tage godt imod udspillet.

Svend-Erik Andersen
Formand, Danmarks Fiskeriforening

Maria Reumert Gjerding
Præsident, Danmarks Naturfredningsforening

Aftale skal sikre 10 procent urørt hav i Nordsøen, Skagerrak og Østersøen

I første kvartal 2021 sendes den første danske havplan i høring. Den skal sætte rammerne for, hvordan den 'blå vækst' kan ske bæredygtigt i de danske havområder. I forbindelse med havplanen kommer regeringen også med et bud på, hvor der kan udpeges nye beskyttede havområder i Nordsøen og Skagerrak samt Østersøen omkring Bornholm.

▸ Udspillet omfatter urørte havområder - også kaldet marine referenceområder - i den danske del af Nordsøen og Skagerrak samt Østersøen omkring Bornholm. Det vil sige, at områderne skal beskyttes mod enhver form for erhvervsmæssig udnyttelse - herunder alt fiskeri.

▸ Områder med urørt hav er ifølge forskningen nødvendige for at sikre den marine biodiversitet og for at overvåge forandringer i det marine miljø.

▸ I dag er det kun 0,03 % af det danske havområde, der formelt er beskyttet af regulering mod alle typer af fiskeri og lystfiskeri (også kaldet no-take zoner). Med udspillet udpeges hhv. totalt 10,1 % i Nordsøen og Skagerrak samt totalt 10,3 % i Østersøen omkring Bornholm, som med udspillet vil være beskyttet mod enhver form for fiskeri og erhvervsmæssig udnyttelse.

▸ Med udpegningen af 10 % urørt hav vil Danmark som det første land i EU leve op til målsætningen i EU's biodiversitetsstrategi i Nordsøen og Skagerrak samt Østersøen omkring Bornholm. Udpegningen vil samtidig være et væsentligt bidrag til, at Danmark kan leve op til forpligtelserne i EU's habitatdirektiv om "'gunstig bevaringsstatus' for habitattyper og arter i de danske havområder; målene i Havstrategidirektivet om 'god miljøtilstand', EU's Fælles Fiskeripolitiks mål om 'økosystem baseret forvaltning af fiskebestande' og EU's Fælles Fiskeripolitiks Artikel 8 omkring 'Oprettelse af områder til genopretning af fiskebestande'.

▸ Den konkrete udpegning af områderne er baseret på den bedst tilgængelige forskning og data, hvor de valgte områder tilgodeser de naturtyper og habitater, som i dag er ringe beskyttet, eller som helt mangler beskyttelse. Det gælder fx arter, som er rødlistede i havkonventionen OSPAR såsom hajer, rokker og vågehvaler. De valgte områder repræsenterer forskellige havnaturtyper på forskellige dybder og substrater, og der er et overlap med havnaturtyper i de allerede udpegede Natura 2000-områder, samt offshore og kystnære områder.

▸ Aftalen dækker 26 områder med urørt hav fordelt i de tre havområder: Nordsøen, Skagerrak og Østersøen omkring Bornholm. 24 af områderne er på mindst 100 kvadratkilometer, som er den minimumsstørrelse, forskningen anbefaler for at sikre mod randpåvirkning ind i området, samt sikre de bedste vilkår for, at naturtyper og arter kan udvikle sig naturligt. Det største område er 1.547 kvadratkilometer og beliggende i det sydlige Nordsøen.

Havstrategien
Danmarks Havstrategi er et led i gennemførelsen af EU's havstrategidirektiv.

Formålet med direktivet er at fastholde eller etablere såkaldt god miljøtilstand i alle europæiske havområder. Midlet til at nå dette mål er udarbejdelse af havstrategier med målsætninger for natur og miljø, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer.

Havplanen gennemfører EU-direktivet om rammerne for maritim fysisk planlægning og skal udgøre grundlaget for koordineringen af de mange anvendelser af Danmarks havområde på en måde, der kan understøtte betingelserne for bæredygtig beskyttelse og udnyttelse af havarealerne samt vækst i Det Blå Danmark.

Beskyttelse af havet i Nordsøen og Skagerrak

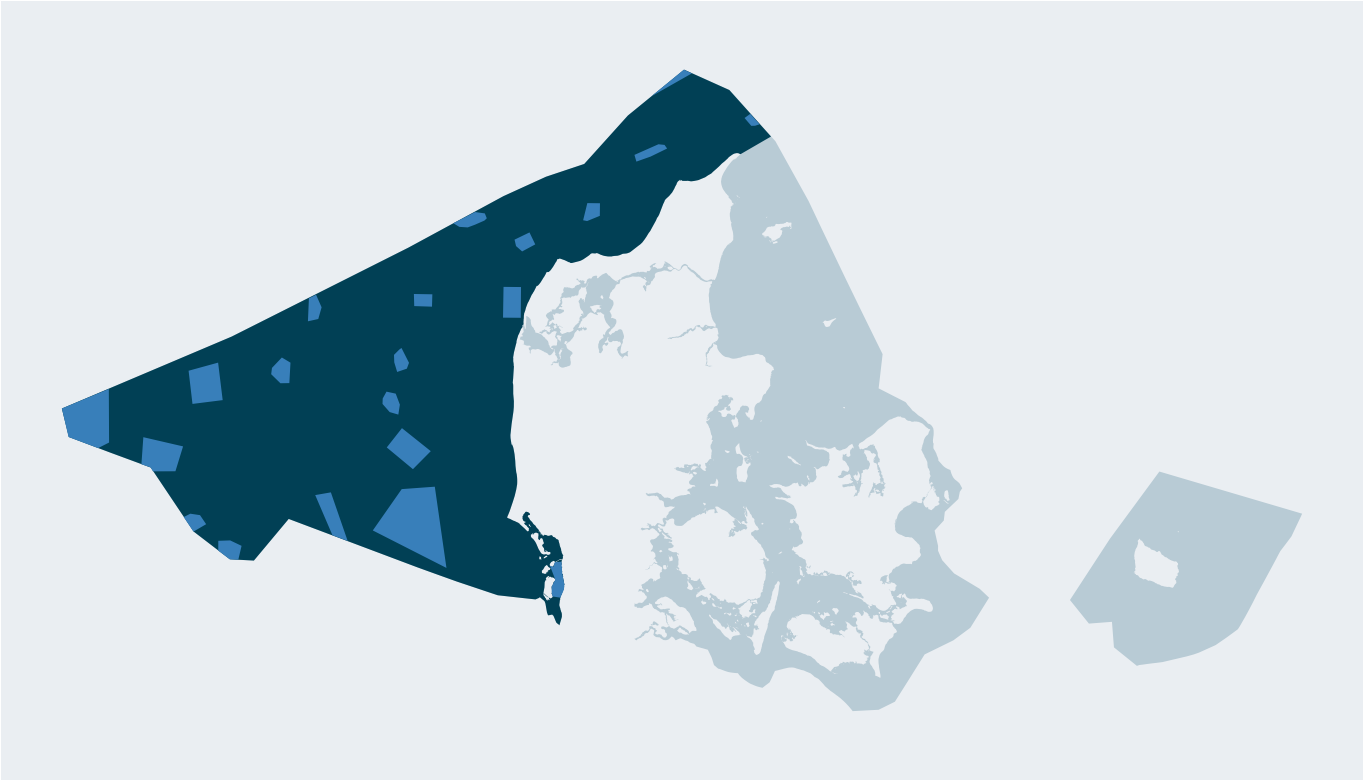

De udpegede områder dækker mange forskellige dybder fra det helt kystnære og lavvandede ud fra Vadehavet, som i dag har status som UNESCO verdensarv, og helt ned til 505 meters dybde i toppen af Skagerrak. Det er vigtigt, at beskyttelsen dækker en bred variation af dybder og bundtyper (sand, mudder, sten), da havets dyr, lige som dem på land, lever mange forskellige steder. Nogle arter lever i løbet af deres liv også på forskellige dybder og er tilknyttet forskellige bundtyper.

Aftalen inkluderer også områder med dyb, blød mudderbund i Skagerrak. En habitattype med en rig bundfauna, hvor bl.a. jomfruhummere og koraldyret søfjer (rødlistede af OSPAR) lever. Dette er en naturtype, som ellers er underrepræsenteret i beskyttelse i de danske havområder.

I området er der også udpeget flere områder med rev og hårdt substrat på flere havdybder. Stenrev er oaser for biodiversitet, hvor man bl.a. finder blødkorallen dødningehånd, ligesom revene er vigtige for mange fiskearter såsom torsken, der finder føde her. Her kan fiskeyngel også gemme sig.

De udpegede områder beskytter også sandbanker på forskellige dybder, der udgør vigtige levesteder for bunddyr som orme, visse muslinger samt rødspætter og andre flad-fisk.

Alle de forskellige typer af havbunde, der findes i farvandene, dækkes af disse udpegninger til områder.

Desuden er områderne forsøgt placeret, så de udgør et sammenhængende netværk, da æg og larver fra de arter, der findes i områderne, driver med havstrømme. Herved sikres sammenhængende levesteder. Områderne overlapper også i høj grad med de områder i danske farvande, der er vigtige for vores havfugle såsom mallemukker og rider.

Beskyttelse af Østersøen

Aftalens områder er udpeget, så både lavvandsområder og dybere områder med forskellige havnatur-typer er dækket.

I de udpegede områder omkring Bornholm har det været vigtigt, at områderne kunne beskytte den kritisk truede bestand af Østersø-marsvin.

En del af områderne er allerede udpeget som Natura 2000-havområde på grund marsvin og en række sandbanker og rev. Men der mangler pt. en effektiv beskyttelse, da der ikke er indført konkrete tiltag for at beskytte alle Natura 2000-områdernes habitater og arter. Med den nye udpegning vil området blive et vigtigt marint beskyttet område.

Torskebestanden i den østlige del af Østersøen er kritisk truet, og siden 2019 har det ikke været tilladt at fiske målrettet efter denne bestand. Derfor er dele af området omkring Bornholm i det nordvestlige hjørne samt det lavvandede område ved Rønne Banke udpeget som urørt hav, da disse udgør vigtige gyde- og fourageringsområder for unge torsk

Appendix – Forståelsespapir mellem Danmarks Fiskeriforening og Danmarks Naturfredningsforening

1. Danmarks Fiskeriforening og Danmarks Naturfredningsforening har sammen udpeget områder i den danske del af Nordsøen og Skagerrak samt Østersøen omkring Bornholm, som de to organisationer foreslår skal lukkes for al erhvervsmæssig udnyttelse og alle udvindingsaktiviteter, herunder alle typer af fiskeri. Her skal havbunden friholdes for direkte menneskelig påvirkning, som fx opankring og bundtrawling i forskningsmæssige sammenhænge. Disse områder skal herefter kaldes marine referenceområder/urørt hav. Områderne skal udpeges som marine beskyttede områder (MPA'er) med hjemmel i Havstrategidirektivet.

2. Begge parter forpligter sig til aktivt at arbejde for, at udpegningen af de foreslåede fælles områder sker så hurtigt som muligt, herunder at samarbejde i de kommende Artikel 11 og 18 processer, som kræves for at kunne regulere fiskeriet uden for 12-sømilegrænsen i dansk farvand. Begge parter vil aktivt bidrage til at skabe viden og opmærksomhed omkring de beskyttede områder til egne medlemmer og offentligheden.

3. Aftalen omfatter udelukkende områderne Nordsøen, Skagerrak og Østersøen omkring Bornholm. Parterne må ikke selv foreslå nye marine referenceområder inden for Nordsøen og Skagerrak samt i Østersøen omkring Bornholm i aftaleperioden.

4. Det står begge parter frit at kommentere andre forslag, der bliver bragt i spil af tredjepart. Herudover står det begge parter frit for at fortsætte sit arbejde med beskyttede områder, fiskeri etc. jf. dog punkt 3. Ved udgangen af 2023 kommer EU-Kommissionen med en samlet vurdering af implementeringen af direktiver og biodiversitetstrategien. På den baggrund vil parterne evaluere samarbejdet og drøfte, om der er behov for nye initiativer.

5. Parterne forpligter sig til at fortsætte drøftelsen om yderligere beskyttelse af områder i dansk farvand. Ifølge "100-30-10"-modellen skal mindst 30 pct. af havet udpeges til reelt beskyttet område. Parterne vil forsøge at nå en aftale om disse områder og deres beskyttelsesgrad. Der skal også ses på beskyttelsen af havområderne i Kattegat og den vestlige Østersø, selvom disse områder ikke er med i nærværende udspil.

6. Hvis det kan dokumenteres, at aftalen indebærer store negative økonomiske konsekvenser for visse fiskere, er parterne enige om at anbefale politikerne at drøfte muligheden for målrettet støtte til fiskeriet med fokus på en bæredygtig omstilling. Parterne er desuden enige om at arbejde for, at der afsættes midler til at udviklemere skånsomme fiskeriredskaber med mindre miljøpåvirkning.

7. Begge parter anser det for afgørende, at der afsættes tilstrækkelige midler til monitorering af områderne herunder af biodiversiteten, habitaternes status og økosystemerne inden for de udpegede marine referenceområder, dette for at kunne se effekten af beskyttelsen. Der skal udarbejdes en baseline for alle områder, og derefter skal disse indgå i Havstrategiens overvågningsprograms cyklus.

8. Begge parter bakker op om, at det er vigtigt, at kontrol af områdernes regulering er effektiv og gennemsigtig, herunder kontrol af lukningen af områderne.

9. Parterne er enige om at udpege et område inden for Natura 2000-området 'Skagens Gren' med dyb, blød mudderbund på 40 km2 som referenceområde, hvor det skal dokumenteres, hvilken effekt det har på havmiljøet at udpege denne naturtype (dyb blød mudderbund) til urørt hav. Faunaen, herunder infaunaen og epifaunaen, skal moniteres i forhold til de omkringliggende tilsvarende områder, så fiskeriets påvirkning på naturtypen, samt forstyrrelsesgraden af områdets bund kan dokumenteres, ifølge kriterier for Havstrategidirektivets deskriptor 6 og god miljø tilstand.

Danmarks Fiskeriforening indsamler fiskeridata for områderne i Skagerrak med dyb, blød mudderbund med henblik på, i samarbejde med DN, at finde et større område (100 km2) med denne naturtype, der kan udpeges til urørt hav, hvis det viser sig, at fiskeri har en dokumenteret negativ effekt for denne naturtype.

Da området er lille, og de forventede randeffekter af aktiviteter udenfor ventes være store, er det afgørende, at der sikres effektiv kontrol af lukningen af området, fx gennem obligatorisk AIS i en tilstrækkeligt stor bufferzone omkring området.

10. Parterne er enige om, at der indtil aftalens udløb afholdes årlige statusmøder mellem henholdsvis formand og præsident samt relevante medarbejdere. Statusmøderne skal sikre, at der følges op på punkterne i dagsordenen og en eventuel implementering af aftalen.